

Revisionsrapport

Granskning av årsredovisning 2014

Tyresö kommun

*Carin Hultgren
Sandra Volter
Sofia Nylund
Jan Nilsson*

Mars 2015

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattning	1
2.	Inledning	4
2.1.	Bakgrund	4
2.2.	Revisionsfråga och metod	4
2.3.	Revisionskriterier	5
3.	Granskningsresultat	6
3.1.	Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning	6
3.1.1.	Förvaltningsberättelse	6
3.1.1.1.	Översikt över utvecklingen av verksamheten	6
3.1.1.2.	Investeringsredovisning.....	8
3.1.1.3.	Driftredovisning	8
3.1.2.	Balanskrav	9
3.1.3.	God ekonomisk hushållning	10
3.1.4.	Nämndernas redovisning av sitt uppdrag (ansvarsutövande)	12
3.2.	Rättvisande räkenskaper.....	18
3.2.1.	Resultaträkning	18
3.2.2.	Balansräkning.....	20
3.2.3.	Kassaflödesanalys.....	23
3.2.4.	Sammanställd redovisning	24
3.2.5.	Tilläggsupplysningar.....	25
	Bil 1: Servicegarantier, mål och verksamhetsberättelser	27
	Bil 2: Prognossäkerhet.....	30

1. Sammanfattning

Efter genomförd granskning bedömer vi att årsredovisningen redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Vår bedömning är även att årsredovisningen i allt väsentligt är upprättad enligt lag, normer och i övrigt enligt god redovisningssed, utom vad gäller följsamheten till vissa av RKR:s¹ rekommendationer.

Vi bedömer vidare att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande. Vi har dock svårt att uttala oss om substansen i anläggningsredovisningen då kommunen själv inte gör någon fysisk inventering av tillgångarna eller stämmer av mot externa register. I den verifiering som gjordes i den fördjupade granskningen av anläggningsredovisningen under 2014 har vi inte funnit något som tyder på att det finns väsentliga fel i bokföring och i anläggningsregister. Vi uppmanar dock kommunen att vidta relevanta åtgärder med anledning av de i rapporten lämnade rekommendationerna. Vidare förutsätter vi att tillämpning av komponentavskrivning påbörjas under 2015.

Investeringsredovisningen innehåller inga jämförelser med tidigare år. Redovisningen omfattar ingen totalkalkyl för respektive investering, årets investeringsutgift om det rör sig om fleråriga projekt samt en prognos för färdigställandet. Detta är en brist och ett utvecklingsområde när det gäller investeringsredovisningens informationsvärde, vilket även har påtalats vid tidigare års granskning.

Vi instämmer i kommunens bedömning av att balanskravet har uppfyllts för 2014. Detta då det justerade resultatet utifrån balanskravet uppgår till 5,7 mnkr, vilket är lika med årets resultat då inga realisationsvinster finns att ta hänsyn till.

Vi bedömer att årets resultat inte uppfyller de finansiella målen för god ekonomisk hushållning, men att god ekonomisk hushållning över tid uppfyllts. Det är dock oroande att kommunen under de senare åren har haft en ekonomisk obalans i nämndernas samlade verksamhet. Detta inte minst mot bakgrund av den omfattande investeringsnivån som är beslutad i kommunplan 2015-2018.

I årsredovisningen görs en samlad bedömning kring god ekonomisk hushållning ur ett verksamhetsperspektiv, utifrån utfallet av kommunövergripande mål samt mål för verksamheter. Det kommenteras i förvaltningsberättelsen att kommunen växer och ambitionsnivån är hög, vilket kan ha bidragit till och endast 60 % av målen uppfyllts helt eller delvis. Den sammanfattande bedömningen, som görs i förvaltningsberättelsen, är dock att kommunens verksamhet bedrivits på ett sätt som är förenligt med god ekonomisk hushållning. Vi delar i huvudsak denna bedömning och vårt ställningstagande grundar sig på en sammanvägning av redovisat utfall av kommunövergripande mål, mål för olika verksamheter, nämndmål samt kvalitet i korthet ur ett interkommunalt perspektiv.

¹ Rådet för kommunal redovisning.

Kommunplanen innehåller både finansiella mål och verksamhetsmål som har bäring på god ekonomisk hushållning. Vår sammanfattande bedömning är att ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultatet över tid i stort är förenligt med god ekonomisk hushållning, men att ett observandum är i sammanhanget är behovet av att få ekonomisk balans i nämndernas samlade verksamhet för att skapa utrymme för att finansiera den framtida höga investeringsnivån. I detta sammanhang är det även viktigt att säkerställa en fungerande investerings- och lokalförsörjningsprocess.

Vi bedömer att verksamhetsberättelserna är utformade i enlighet med kommunens generella anvisningar samt i allt väsentligt ger en rättvisande bild av de olika verksamheternas utfall i förhållande till kommunfullmäktiges uppdrag. Mall för nämndens verksamhetsberättelse har utarbetats, vilket gör att verksamhetsberättelserna numera är mer enhetligt utformade än tidigare.

Det är endast kommunstyrelsen samt kultur- och fritidsnämnden som har klarat att hålla den av kommunfullmäktige fastställda budgetramen för 2014. Sammantaget redovisar nämnderna ett underskott gentemot budget på 26,8 mnkr (38,9 mnkr 2013). Detta visar att ekonomistyrningen på kommunövergripande nivå inte i alla delar fungerat på ett tillfredsställande sätt under året, vilket främst gäller inom socialnämndens ansvarsområde. Brister i den kommunövergripande ekonomistyrningen påtalades även vid granskning av 2013 års bokslut.

Vi kan konstatera att åtgärder har vidtagits på kommunövergripande nivå under 2014 för att stärka ekonomistyrningen i kommunen, bl a via att fullfölja driftsättningen av beslutsstödssystemet Bestyr, krav på tätare budgetuppföljning samt förtydligande av ansvaret för ekonomistyrningen mellan kommunens centrala ekonomifunktion och förvaltningarna. Den senare åtgärden har dock inte fått genomslag inom socialnämndens verksamhetsområde. Ett exempel på detta är att dåvarande förvaltningsledning i tjänsteutlåtande till samtliga budgetutfallsprognoser till socialnämnden under året påtalat följande: *"Kommunledningskontorets controllers ansvarar för rapporterna och dess innehåll"*.

Ovanstående visar att det inte tagits ett helhetsansvar för ekonomi kopplat till verksamhet under året, inom socialnämndens samlade verksamhetsområde. Huvudansvaret för dessa brister ligger hos socialnämnden, men ett ansvar finns även hos kommunstyrelsen när det gäller den kommunövergripande ekonomistyrningen.

Samtantaget bedömer vi att socialnämndens ekonomi- och verksamhetsstyrning inte har fungerat på ett tillfredsställande sätt under året, vilket resulterat i ett omfattande underskott på 27,2 mnkr som inte kunnat prognostiseras på ett tillförlitligt sätt under året. Underskottet ska även relateras till att nämnden beviljats ett tilläggsanslag på 7,5 mnkr under året av kommunfullmäktige. Vidare har socialnämnden inte kunnat redovisa sitt verksamhetsmässiga resultat på ett tillfredsställande sätt, eftersom måluppfyllelsen endast kunnat anges i verksamhetsberättelsen för tre av de åtta nämndmålen. Orsaken till detta är främst att brukarenkäter inte genomförts i planerad omfattning.

Samtliga nämnder har utarbetat en plan för intern kontroll för 2014. De nämnder som fastställt plan för intern kontroll hade vid granskningstillfället även fått en återrapportering av genomförd intern kontroll i ett särskilt ärende eller löpande under året, förutom barn- och utbildningsnämnden. Denna nämnds plan för intern kontroll omfattar 11 olika områden. För fem av dessa områden framgår att redovisning av kontrollen ska ske i verksamhetsberättelsen, vilket inte skett på ett tydligt och konsekvent sätt.

Vi vill betona vikten av att arbetet med intern kontroll återredovisas till nämnden senast i samband med behandlingen av verksamhetsberättelsen, enligt gällande regelverk. Detta så att kommunens revisorer i samband med de nämndvisa träffarna kan ta ställning till nämndens arbete kring intern kontroll.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

I den kommunala redovisningslagen (KRL) regleras externredovisningen för kommuner och landsting. I lagen finns bestämmelser om årsredovisningen. Vidare regleras den kommunala redovisningen av uttalanden från Rådet för kommunal redovisning (RKR) och i tillämpliga delar av Redovisningsrådet och Bokföringsnämndens normering.

Revisionsobjekt är kommunstyrelsen som enligt kommunallagen (KL) är ansvarig för årsredovisningens upprättande.

När det gäller nämndernas redovisning, ska den enligt kommunallagen utformas på det sätt som fullmäktige bestämmer.

2.2. Revisionsfråga och metod

Revisorerna har bl a till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande. Inom ramen för denna uppgift bedöms om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning (kap 3 – 8). Vidare ska revisorerna enligt kommunallagen (9:9 a) avge en skriftlig bedömning av om resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om. Bedömningen ska biläggas årsbokslutet. Detta sker inom ramen för upprättandet av revisionsberättelsen.

Granskningen, som sker utifrån ett väsentlighets- och riskperspektiv, ska besvara följande revisionsfrågor:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen? Med verksamhetens utfall avses utfallet i förhållande till fastställda mål och ekonomiska ramar.
- Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?
- Har balanskravet uppfyllts och hanteras eventuella underskott i enlighet med balanskravets regler?
- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande? Med rättvisande avses följsamhet mot lag, rekommendationer och god redovisningssed.

Granskningen av årsredovisningen omfattar:

- förvaltningsberättelse (inkl drift- och investeringsredovisning)
- resultaträkning
- kassaflödesanalys

- balansräkning
- sammanställd redovisning

Bilagor och specifikationer till årsredovisningens olika delar har granskats.

Vi har även bedömt kommunens ekonomiska ställning och utveckling, efterlevnaden av balanskravet och om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål för god ekonomisk hushållning som fullmäktige beslutat om.

Vidare har vi också inom ramen för granskningen av årsredovisningen bedömt nämndernas redovisningar av hur de fullgjort sitt uppdrag från fullmäktige. Detta som en del av granskningen av nämndernas ansvarsutövande.

Granskningen har utförts enligt god revisionssed² för kommuner och landsting. Det innebär att granskningen planerats och genomförts ur ett väsentlighets- och riskperspektiv för att i rimlig grad kunna bedöma om årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Med rättvisande bild menas att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till ett felaktigt beslutsfattande. Granskningen omfattar därför att bedöma ett urval av underlagen för den information som ingår i årsredovisningen. Då vår granskning därför inte varit fullständig utesluter den inte att andra än här framförda felaktigheter kan förekomma.

Granskningen introduceras genom kontakter och samplanering med kommunens ekonomifunktion. Granskningen genomförs med kontrollmålsmetodik enligt det granskningsprogram för granskning av årsredovisning som PwC Kommunal sektor använder. Granskningen sker genom intervjuer, dokumentgranskning, granskning av räkenskapsmaterial och i förekommande fall registeranalys.

2.3. Revisionskriterier

Granskningen av årsredovisningen innebär en avstämning mot följande revisionskriterier:

- Kommunallagen
- Kommunal redovisningslag
- Rekommendationer från RKR
- Kommunens beslut kring god ekonomisk hushållning

² Utgångspunkten för detta är bland annat SKYREV (Föreningen Sveriges Kommunala Yrkesrevisorer) och deras vägledning för redovisningsrevision i kommuner och landsting, som implementeras succesivt. Vägledningen baseras vidare på ISA (International Standards on Auditing).

3. Granskningsresultat

3.1. Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning

3.1.1. Förvaltningsberättelse

3.1.1.1. Översikt över utvecklingen av verksamheten

Vi har granskat att förvaltningsberättelsen lämnar tillräckliga uppgifter om:

- Obligatorisk information i enlighet med KRL och KL samt RKR:s rekommendationer
- Sådana förhållanden, som inte ska redovisas i balansräkning eller resultaträkning, men som är viktiga för bedömning av ekonomin
- Händelser av väsentlig betydelse som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dess slut
- Förväntad utveckling
- Väsentliga personalförhållanden, bl a den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaron
- Annat av betydelse för styrning och uppföljning

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att förvaltningsberättelsens översikt och upplysningar överensstämmer med kraven i KRL och KL samt i allt väsentligt är förenligt med övrig normgivning.

Analys och rättvisande bedömning av ekonomi och ställning. Analysen av årets resultat och den ekonomiska ställningen bedöms ge en rättvisande bild. Utöver de uppgifter som redovisas i balans- och resultaträkning, finns kompletterande uppgifter som är viktiga för bedömning av kommunens ekonomi och ställning. Detta bl a i form av resultatutveckling, relevanta finansiella nyckeltal samt kostnads- och intäktsanalys. Förvaltningsberättelsen innehåller även uppgifter om pensionsmedelsförvaltning, tillämpade redovisningsprinciper samt borgensåtaganden.

Enligt KL ska förvaltningsberättelsen innehålla en utvärdering av kommunens ekonomiska ställning. I förvaltningsberättelsen återfinns en sådan utvärdering och analys som tar sin utgångspunkt i en modell med aspekterna finansiellt resultat, kapacitetsutveckling, riskförhållanden samt kontrollen över den finansiella utvecklingen. Resultatet av denna analys kopplas även till målen för god ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv.

Händelser av väsentlig betydelse. I förvaltningsberättelsen finns en redovisning av viktiga ekonomiska händelser under året. Utifrån den kunskap vi har om kommunens verksamhet, bl a via kommunstyrelseprotokoll och verksamhetsberättelser, bedöms väsentliga händelser under året i huvudsak kommenterade i förvaltningsberättelsen. I de olika verksamhetsberättelserna finns verksamhets-specifika händelser och detaljekonomin kommenterad.

Förväntad utveckling. En beskrivning finns i förvaltningsberättelsen av framtidsperspektivet utifrån befolkningsutveckling, medellivslängd och investeringsbehov.

Väsentliga personalförhållanden. I förvaltningsberättelsen finns en beskrivning av väsentliga personalförhållanden, som bl a innehåller områdena kompetensutveckling, hälsoprofiler, friskvård, rehabilitering samt likabehandling och jämställdhet. Vidare redovisas de obligatoriska nyckeltalen kring sjukfrånvaron, enligt vad som stadgas i KRL.

Gemensam förvaltningsberättelse. Förvaltningsberättelsen omfattar en översiktlig beskrivning av den samlade kommunala verksamhetens organisation, ekonomi och väsentliga händelser. Utvecklingsområden enligt gällande normgivning gäller uppdragsföretag (kommunala entreprenader) och förväntad utveckling (delavsnitt 3.2.4).

Information enligt KRL och RKR:s rekommendationer.

I förvaltningsberättelsen redovisas upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelser i enlighet med RKR 7.1. När det gäller tilläggsupplysningar generellt kommenteras detta i delavsnitt 3.2.5.

Andra förhållanden som har betydelse för styrning och uppföljning av verksamheten. Detta område avser information och analys rörande prestationer, kvalitet och mål. Hänvisning sker i målavsnittet till kommunens styrsystem, utifrån modellen för styrning och planering som kommunfullmäktige fastställde 2011-04-14. Modellen omfattar såväl ekonomi, verksamhet och kvalitet. När det gäller det senare finns en redovisning av kommunens kvalitet i korthet 2014, utifrån ett interkommunalt perspektiv³. Förvaltningsberättelsen innehåller även en uppföljning av målen i kommunplan 2014-2016, både kommunövergripande mål och mål för olika verksamheter. Måluppfyllelsen kring nämndmålen redovisas i verksamhetsberättelserna.

Förvaltningsberättelsen tillsammans med verksamhetsberättelserna bedöms i huvudsak ge en rättvisande bild av hur kommunen totalt samt nämnder och styrelse har klarat sina ekonomiska och verksamhetsmässiga åtaganden.

³ Uppgifter är från ett kvalitetsnätverk, som drivs av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), och som i dagsläget består av 220 kommuner.

3.1.1.2. Investeringsredovisning

Vi har granskat att:

- Investeringsredovisningen visar kommunens totala investeringsverksamhet
- Investeringsredovisningen är uppställd enligt god redovisningssed
- Beloppen i investeringsredovisningen överensstämmer med årets bokföring
- Posterna i investeringsredovisningen är överförda till balansräkningen och kassaflödesanalysen
- Jämförelser med tidigare år görs
- Avvikelser i förhållande till budget och investeringskalkyler har analyserats och kommenterats

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att investeringsredovisningen i stort ger en rättvisande bild av årets investeringar. Investeringsredovisningen överensstämmer vidare med bokföringen och posterna är överförda till balansräkning och kassaflödesanalys.

Investeringsredovisningen innehåller inga jämförelser med tidigare år. Redovisningen omfattar ingen totalkalkyl för respektive investering, årets investeringsutgift om det rör sig om fleråriga projekt samt en prognos för färdigställandet. Detta är en brist och ett utvecklingsområde när det gäller investeringsredovisningens informationsvärde, vilket även har påtalats vid tidigare års granskning.

Årets nettoinvesteringar uppgår till 107,6 mnkr, vilket är 8,9 mnkr högre än föregående år. De budgeterade nettoinvesteringarna uppgår till totalt 299,3 mnkr. Detta innebär att budgetöverskott på 191,7 mnkr, som i huvudsak beror på tidsförskjutningar i olika investeringsprojekt och ombudgetering till 2015 kommer att föreslås för vissa projekt. Övergripande utfall och större investeringsprojekt kommenteras i förvaltningsberättelsen.

3.1.1.3. Driftredovisning

Vi har granskat att:

- Budgeterade och redovisade kostnader och intäkter redovisas i sammanfattning
- Redovisade intäkter och kostnader överförts riktigt från den systematiska bokföringen
- Jämförelse med tidigare år görs
- Driftredovisningen är analyserad i förhållande till ekonomi och fastställda mål

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att driftredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av hur utfallet förhåller sig till fullmäktiges budget. I förvaltningsberättelsen finns en övergripande analys av nämndernas budgetutfall. Jämförelser med tidigare år görs under rubriken verksamheternas utveckling.

Nämnderna redovisar ett sammantaget underskott gentemot budget om 26,8 mnkr (38,9 mnkr 2013 och 52,5 mnkr 2012). Kommunstyrelsen samt kultur- och fritidsnämnden redovisar överskott. Övriga nämnder redovisar underskott, såsom socialnämnden (27,2 mnkr) gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden (11,9 mnkr), barn- och utbildningsnämnden (2,2 mnkr) samt byggnadsnämnden (0,1 mnkr).

3.1.2. *Balanskrav*

Vi har granskat:

- Kommunens bedömning av om balanskravet har uppfyllts, dvs att det finns en balanskravsutredning i enlighet med KRL och KL
- Om det i förvaltningsberättelsen anges när och på vilket sätt man avser att göra den i kommunallagen föreskrivna reglering i de fall ett negativt resultat uppvisas
- Om det i förvaltningsberättelsen lämnas upplysning om hur tidigare års negativa resultat har reglerats
- Om det i förvaltningsberättelsen framgår skälen till att inte reglera ett negativt resultat, i de fall det föreslås att fullmäktige ska besluta att en sådan reglering inte ska ske pga synnerliga skäl.

Bedömning och iakttagelser

Vi instämmer i kommunens bedömning av att balanskravet har uppfyllts för 2014. Det justerade resultatet utifrån balanskravsavstämningen uppgår till 5,7 mnkr, vilket är lika med årets resultat då inga realisationsvinster från försäljning av anläggningstillgångar finns att ta hänsyn till.

Kommunen redogör i förvaltningsberättelsen för hur årets resultat bedömts utifrån det lagstadgade balanskrav. Inga underskott från tidigare år finns vidare att reglera.

Kommunfullmäktige beslutade 2013-12-12 att tillsvidare inte utnyttja möjligheten att reservera delar av ett positivt resultat i en resultatutjämningsreserv (RUR). Utvecklingen i andra kommuner ska följas för att vid ett senare tillfälle pröva frågan igen.

3.1.3. *God ekonomisk hushållning*

Vi har granskat:

- Måluppfyllelsen för fullmäktiges finansiella mål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning
- Måluppfyllelsen för fullmäktiges verksamhetsmål som är av betydelse god ekonomisk hushållning

Bedömning och iakttagelser

Enligt den styrprocess som gäller fastställer fullmäktige kommunövergripande mål i kommunplanen inkl mål för olika verksamheter. I årsredovisningen redovisas måluppfyllelsen för dessa mål, utifrån den sk trafikkjämsmodellen. Nämndmålen ingår i de olika nämndplanerna och måluppfyllelsen redovisas i respektive nämnds verksamhetsberättelse. Detta gäller även de kvalitetsgarantier som fastställts och vissa kommungemensamma uppdrag.

I bilaga 1 redovisas uppföljningen av de två finansiella målen för god ekonomisk hushållning som formulerats i kommunplanen 2014-2016. Sammanställningen visar att inget av målen har uppnåtts för 2014. Vidare finns ett indirekt målsättning formulerat i kommunplanens beskrivning av god ekonomisk hushållning, i form av oförändrad skattesats, vilket har uppfyllts över tid. Avstämningen av de finansiella målen kring god ekonomisk hushållning sker i förvaltningsberättelsen och en samlad bedömning görs kring måluppfyllelsen.

I den ekonomiska analysen i förvaltningsberättelsen, kring god ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv, betonas vidare att en tumregel är att ett resultat mellan 2 och 3 procent betraktas som god ekonomisk hushållning, eftersom det ger utrymme för att över tid skattefinansiera investeringar. Genomsnittet de senaste fem åren i Tyresö är 2,5 %.

Vi bedömer att årets resultat inte uppfyller de finansiella målen för god ekonomisk hushållning, men att god ekonomisk hushållning över tid uppfyllts. Det är dock oroande att kommunen under de senare åren har haft en ekonomisk obalans i nämndernas samlade verksamhet. Detta inte minst mot bakgrund av den omfattande investeringsnivån som är beslutad i kommunplan 2015-2018.

I bilaga 1 redovisas utfallet för kommunplanens övergripande mål samt mål för olika verksamheter, utifrån den nya modellen för styrning och planering som kommunfullmäktige fastställde under 2011.

I kommunplan 2014-2016 finns 18 övergripande mål formulerade, varav två av dessa är ekonomiska mål som tidigare kommenterats i detta avsnitt. 14 av dessa mål gäller 2014. Totalt åtta av de övergripande målen anges vara helt eller delvis uppfyllda alternativt beräknas bli detta under perioden. För fyra av målen anges att måluppfyllelsen i dagsläget inte går att bedöma. Målen och måluppfyllelsen finns kommenterad i årsredovisningen.

Kommunplan 2012-2014 innehåller även 28 mål inom olika verksamheter för perioden, som finns redovisade och kommenterade i årsredovisningen. Huvuddelen av målen gäller 2014. 19 av dessa 28 mål är eller beräknas bli helt eller delvis uppfyllda. Totalt 21 av dessa mål finns kommenterade i nämndernas verksamhetsberättelser. Hur måluppfyllelsen för övriga sju mål bedömts är oklart, eftersom de inte kommenteras i berörd nämnds verksamhetsberättelse (delavsnitt 3.1.4).

Under 2014 har vi genomfört en granskning av kommunens styrmodell och i detta sammanhang bl a konstaterat att målstyrningsprocessen inte är tillfredsställande. Vi kan dock konstatera att i kommunplan 2015-2018 har antalet kommunövergripande mål minskats och till de olika verksamhetsmålen har kopplats olika indikatorer för att öka stringensen i mätningen av måluppfyllelsen.

Kommunfullmäktige beslutade 2014-06-17, i samband med behandling av delårsrapport per april och på förslag från kommunstyrelsen, att uppdra till de nämnder som redovisar bristande måluppfyllelse att i nästa delårsrapport redovisa vilka insatser som genomförs för att förbättra måluppfyllelse. Vidare beslutades att bevilja socialnämnden ett tilläggsanslag på 7,5 mnkr, för att finansiera insatser för barn och unga.

Någon tydlig redovisning av ovanstående uppdrag, kring att förbättra måluppfyllelsen, bedöms inte ha skett inom ramen för delårsrapport per augusti. Uppdraget är dock inte preciserat i form av vilka nämnder som erhållit detta uppdrag, vilket även bidrar till en otydlighet i återredovisningen.

Måluppfyllelsen utifrån nämndernas mål i nämndplanerna redovisas i delavsnitt 3.1.4. Av denna sammanställning framgår att 25 av 38 nämndmål helt eller delvis anges ha uppnåtts för 2014.

I årsredovisningen görs en samlad bedömning kring god ekonomisk hushållning ur ett verksamhetsperspektiv, utifrån utfallet av kommunövergripande mål samt mål för verksamheter. Det kommenteras i förvaltningsberättelsen att kommunen växer och ambitionsnivån är hög, vilket kan ha bidragit till och endast 60 % av målen uppfyllts helt eller delvis. Den sammanfattande bedömningen, som görs i förvaltningsberättelsen, är dock att kommunens verksamhet bedrivits på ett sätt som är förenligt med god ekonomisk hushållning. Vi delar i huvudsak denna bedömning och vårt ställningstagande grundar sig på en sammanvägning av redovisat utfall av kommunövergripande mål, mål för olika verksamheter, nämndmål samt kvalitet i korthet ur ett interkommunalt perspektiv.

Kommunplanen innehåller både finansiella mål och verksamhetsmål som har bäring på god ekonomisk hushållning. Vår sammanfattande bedömning är att ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultatet över tid i stort är förenligt med god ekonomisk hushållning, men att ett observandum är i sammanhanget är behovet av att få ekonomisk balans i nämndernas samlade verksamhet för att skapa utrymme för att finansiera den framtida höga investeringsnivån. I detta

sammanhang är det även viktigt att säkerställa en fungerande investerings- och lokalförsörjningsprocess.

3.1.4. *Nämndernas redovisning av sitt uppdrag (ansvarsutövande)*

Av KL framgår att nämnderna ska redovisa till kommunfullmäktige hur de fullgjort sina uppdrag, samt att fullmäktige beslutar om omfattningen av redovisningen och formerna för den.

Inom ramen för granskningen av nämndernas ansvarsutövande har vi övergripande följt upp att:

- Verksamhetsberättelserna är utformade i enlighet med kommunens generella anvisningar
- Verksamhetsberättelserna ger en rättvisande bild av verksamhetens utfall i förhållande till fullmäktiges uppdrag

I övrigt har vi följt upp verksamhetsberättelserna utifrån nedanstående punkter:

- Målen för verksamheten samt graden av måluppfyllelse
- Analys av orsaker till redovisad budgetavvikelse och genomförda åtgärder
- Nyckeltal eller verksamhetsmått som beskriver verksamhetens produktivitetsutveckling
- Prognossäkerhet
- Intern kontroll

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att verksamhetsberättelserna är utformade i enlighet med kommunens generella anvisningar samt i allt väsentligt ger en rättvisande bild av de olika verksamheternas utfall i förhållande till kommunfullmäktiges uppdrag. Mall för nämndens verksamhetsberättelse har utarbetats, vilket gör att verksamhetsberättelserna numera är mer enhetligt utformade än tidigare.

Av KL framgår att kommunfullmäktige beslutar om omfattningen av nämndernas redovisning och formerna för den. Kommunfullmäktige har tidigare fastställt redovisningsföreskrifter som reglerar vissa områden inom internredovisningen samt ekonomiska regler för resultatenheter inkl ett redovisningsreglemente. Ovanstående regler har uppdaterats och ingår numera i kommunens ekonomi-handbok, som numera även är tillgänglig på kommunens intranät.

Det är endast kommunstyrelsen samt kultur- och fritidsnämnden som har klarat att hålla den av kommunfullmäktige fastställda budgetramen för 2014. Sammantaget redovisar nämnderna ett underskott gentemot budget på 26,8 mnkr⁴. Detta visar att ekonomistyrningen på kommunövergripande nivå inte i alla delar fungerat på ett tillfredsställande sätt under året, vilket främst gäller inom

⁴ Underskottet var 38,9 mnkr 2013 och 52,5 mnkr 2012.

socialnämndens ansvarsområde. Brister i den kommunövergripande ekonomistyrningen påtalades även vid granskning av 2013 års bokslut.

Vid granskning av 2013 års bokslut konstaterade vi vidare att budgetmodulen i beslutsstöd ännu inte var i drift, *"varför budget 2014 ännu inte kunnat läggas in i systemet, vilket menligt kan påverka årets ekonomistyrning"*.

Vi kan konstatera att åtgärder har vidtagits på kommunövergripande nivå under 2014 för att stärka ekonomistyrningen i kommunen, bl a via att fullfölja driftsättningen av beslutsstödsystemet Bestyr, krav på tätare budgetuppföljning samt förtydligande av ansvaret för ekonomistyrningen mellan kommunens centrala ekonomifunktion och förvaltningarna. Den senare åtgärden har dock inte fått genomslag inom socialnämndens verksamhetsområde. Ett exempel på detta är att dåvarande förvaltningsledning i tjänsteutlåtande till samtliga budgetutfallsprognoser till socialnämnden under året påtalat följande: *"Kommunledningskontorets controllers ansvarar för rapporterna och dess innehåll"*.

Ovanstående visar att det inte tagits ett helhetsansvar för ekonomi kopplat till verksamhet under året, inom socialnämndens samlade verksamhetsområde. Huvudansvaret för dessa brister ligger hos socialnämnden, men ett ansvar finns även hos kommunstyrelsen när det gäller den kommunövergripande ekonomistyrningen.

Sammantaget bedömer vi att socialnämndens ekonomi- och verksamhetsstyrning inte har fungerat på ett tillfredsställande sätt under året, vilket resulterat i ett omfattande underskott på 27,2 mnkr som inte kunnat prognostiseras på ett tillförlitligt sätt under året. Underskottet ska även relateras till att nämnden beviljats ett tilläggsanslag på 7,5 mnkr under året av kommunfullmäktige. Vidare har socialnämnden inte kunnat redovisa sitt verksamhetsmässiga resultat på ett tillfredsställande sätt, eftersom måluppfyllelsen endast kunnat anges i verksamhetsberättelsen för tre av de åtta nämndmålen. Orsaken till detta är främst att brukarenkäter inte genomförts i planerad omfattning.

Kommunens generella anvisningar. I samband med granskning av ansvarsutövande och de nämndvisa träffarna har vi diskuterat ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat, verksamhetsberättelsernas standard (följsamhet till anvisningar), framtidsperspektiv samt intern kontroll med respektive nämnd- och förvaltningsledning.

Följsamheten till den centrala ekonomifunktionens anvisningar för verksamhetsberättelser bedöms i stort vara tillfredsställande. Anvisningarna har vidare utvecklats över tid bl a via mallar i beslutsstöd, vilket inneburit en större enhetlighet i materialet mellan de olika nämnderna. En sammanställning över innehållet i de olika nämndernas verksamhetsberättelser återfinns i bilaga 1 och kommenteras framgent i detta delavsnitt.

Vid förra bokslutsgranskningen påpekades att kommunstyrelsen i egenskap av facknämnd behöver fastställa nämndplan och verksamhetsberättelse som omfattar hela ansvarsområdet, och inte som vid granskningstillfället enbart för samhällsbyggnadsförvaltningen (miljö- och samhällsbyggnadsutskottet). Vi kan konstatera att nämndplan för kommunövergripande verksamheter har utarbetats och

politiskt fastställt för 2015. Det är även viktigt att verksamhetsberättelser tas fram, samt att dessa formellt behandlas innan kommunstyrelsen behandlar den samlade årsredovisningen. Detta utifrån kommunstyrelsens roll som både facknämnd och styrelse samt de förtroendevalda revisorernas granskning av facknämndernas ansvarsutövande.

Målen för verksamheten samt graden av måluppfyllelse. Målen i nämndplanerna 2014, som utgår från övergripande mål i kommunplanen, följs upp på ett i huvudsak tillfredsställande sätt i verksamhetsberättelserna. Detta gäller även servicegarantierna. I granskning av kommunens styrmodell under 2014 har vi dock betonat vikten av att utveckla målstyrningskedjan och stringensen i måluppföljningen. Detta har tidigare kommenterats i delavsnitt 3.1.3.

I nedanstående sammanställning redovisas antal mål⁵ per nämnd samt om de är helt (grönt), delvis (gult) eller inte alls uppfyllda (rött). Vidare redovisas antal mål där mätning inte kunnat göras eller gjorts (vitt).

Nämnd	Ant mål				
Kommunstyrelsen	12	8	3	1	0
Byggnadsnämnden	3	1	0	2	0
Socialnämnden	8	2	0	1	5
Kultur- och fritidsnämnden	3	3	0	0	0
Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden	6	4	1	1	0
Barn- och utbildningsnämnden	6	3	0	3	0
Totalt	38	21	4	8	5

Av samtliga nämndmålen anges 25 av 38 mål helt eller delvis uppnådda (65,8 %) för 2014. Måluppfyllelsen utifrån andelen helt eller delvis uppfyllda mål varierar

dock kraftigt, från 100,0 % (kultur- och fritidsnämnden) till 25,0 % (socialnämnden). Fem av socialnämndens åtta nämndmål inte följts upp (62,5 %), vilket gör att vi bedömer att nämnden inte kunnat redovisa sin måluppfyllelse på ett tillfredsställande sätt. Som tidigare kommenterat är detta kopplat till att brukarenkäter inte genomförts i planerad omfattning.

⁵ Exkl de mål för olika verksamhetsområden som berör respektive nämnd.

När det gäller de 28 målen inom olika verksamhetsområden redovisas måluppfyllelsen i årsredovisningen. I nämndernas verksamhetsberättelser kommenteras dessa mål, förutom sju. De mål som inte kommenterats finns inom kommunstyrelsens⁶ ansvarsområde (två mål), byggnadsnämndens ansvarsområde (ett mål) samt socialnämndens ansvarsområde (fyra mål).

Mot bakgrund av ovanstående kan frågan ställas på vilket underlag måluppfyllelsen i årsredovisningen har bedömts för dessa sju mål. Bland de 21 mål som kommenterats finns även exempel på mål som i årsredovisningen har en högre bedömd måluppfyllelse än vad som bedömts i verksamhetsberättelsen. De två mål som uppvisar denna diskrepans finns inom kommunstyrelsens ansvarsområde (miljö- och samhällsbyggnadsutskottet). Sammantaget visar detta på de brister i målstyrningskedjan, som tidigare kommenterades i delavsnitt 3.1.3.

Samtliga nämnder har fastställt servicegarantier, kommungemensamma och/eller nämndspecifika, i nämndplan och som följs upp i verksamhetsberättelse. I bilaga 1 redovisas utfallet av servicegarantierna 2014, totalt och fördelat per nämnd. Av sammanställningen framgår att på totalnivå har 87 av 94 servicegarantierna helt eller delvis uppfyllts (92,6 %). Underlaget för nämndernas uttalande om utfallet för vissa av servicegarantierna kan dock ifrågasättas.

Kommunens samlade årsredovisning innehåller ingen sammanställning av servicegarantierna och närmare analys kring uppfyllandet av dessa. Däremot finns en sammanställning av kvalitet i korthet 2014, utifrån ett interkommunalt perspektiv, samt de kvalitetsgranskningar som Medborgarfokus genomför.

Analys av orsaker till redovisad budgetavvikelse och genomförda åtgärder. Analys av det ekonomiska resultatet och orsakerna till budgetavvikelser finns i samtliga verksamhetsberättelser. Kvaliteten i analyserna varierar dock. Åtgärder med anledning av prognostiserade underskott har beskrivits i budgetutfallsprognoser för berörda nämnder, förutom inom socialnämndens ansvarsområde där detta inte skett fullt ut. Att så inte kunnat ske har att göra med brister i det löpande prognosarbetet under året, vilket behandlas senare i detta delavsnitt.

Vi har granskat samtliga nämnders utfall i relation till den av kommunfullmäktige fastställda ekonomiska ramen. I samband med de nämndvisa träffarna har vi bl a diskuterat det ekonomiska utfallet och vid budgetöverskridanden särskilt analyserat vilka åtgärder som vidtagits under året för att hålla ramen och/eller begränsa budgetöverskridandet.

---

⁶ Miljö- och samhällsbyggnadsutskottet.

Nämndernas budgetavvikelse samt förändringen från prognostiserad helårsavvikelse i delårsrapporten per augusti (T 2) redovisas i tabellen nedan.

Driftredovisning 2014 per nämnd, mnkr	Budget	Utfall	Budget- avvikelse	+/- fr. Prog T2
Kommunstyrelsen	197,3	185,2	12,2	17,2
Byggnadsnämnden	4,3	4,4	-0,1	-0,1
Gymnasie- och arbets- marknadsnämnden	218,0	229,9	-11,9	1,1
Kultur- och fritidsnämnden	107,0	104,6	2,4	1,4
Barn- och utbildningsnämnden	904,7	906,8	-2,2	4,8
Socialnämnden	631,2	658,4	-27,2	-5,8
Summa nämnderna	2 062,5	2 089,3	-26,8	-18,6

Det är endast kommunstyrelsen samt kultur- och fritidsnämnden som har klarat att hålla den av kommunfullmäktige fastställda budgetramen. Sammantaget redovisar nämnderna ett underskott gentemot budget på 26,9 mnkr (38,9 mnkr 2013), vilket sammantaget visar på vissa kvarstående brister i ekonomistyrningen på kommunövergripande nivå under 2014. Bristerna bedöms dock varit mindre omfattande under 2014, än de var under 2013.

De beloppsmässigt största underskotten är inom socialnämnden (27,2 mnkr) samt gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden (11,9 mnkr). När det gäller den senare nämnden finns underskottet inom gymnasiet, medan övriga verksamheter har budgetbalans. Inom socialnämnden finns underskott inom samtliga verksamhetsområden. Socialnämndens underskott ska även bedömas utifrån det faktum att nämnden begärde och fick ett tilläggsanslag på 7,5 mnkr beviljat av kommunfullmäktige i samband med behandling av delårsrapport per april.

Kommunfullmäktige beslutade 2014-10-23, i samband med behandling av delårsrapport per augusti, att uppmana nämnderna till ekonomisk återhållsamhet under resten av året för att undvika underskott i bokslut för 2014. Vi kan konstatera att samtliga nämnder redovisar underskott för 2014, förutom kommunstyrelsen samt kultur- och fritidsnämnden. Kommunfullmäktiges tilläggsdirektiv har inte uppfyllts av övriga nämnder.

Socialnämnden behandlade 2014-11-26 en budgetutfallsprognos per oktober som visade på ett underskott på 33,3 mnkr. Nämnden beslutade att återremittera ärendet för att kvalitetssäkra den ekonomiska redovisningen för 2014. Vi kan konstatera att trots återremitterandet har ingen ytterligare ekonomisk rapportering presenterats för nämnden, utan endast en slutgiltig bokslut och verksamhetsberättelse 2014, som nämnden behandlade 2015-02-25. Däremellan hade nämnden två ordinarie sammanträden. Nämnden hade dock redan 2014-09-24 gett förvaltningsledningen i uppdrag att redovisa åtgärder för att nå en budget i

balans för 2015. En redovisning av detta uppdrag lämnades på nämndens sammanträde 2014-11-26.

Nämnderna har ett odelat ansvar för att hålla verksamheten inom den av kommunfullmäktige fastställda ekonomiska ramen. Detta ansvar innebär att löpande hålla sig underrättad om såväl kostnader och intäkter som verksamhetens utveckling.

Samtliga facknämnder har följt upp ekonomin mellan 6 till 8 gånger under 2014 inkl de två delårsrapporterna, vilket är en betydligt tätare rapporteringsfrekvens än under 2013. Kommunstyrelsen har även fått en utökad ekonomisk rapportering, jämfört med 2013, utifrån sin uppsiktsplikt över nämndernas verksamhet. Förutom de två delårsrapporterna har ekonomichefen lämnat en ekonomirapport vid sju styrelsernas sammanträde under 2014.

Socialnämnden har följt upp ekonomin sju gånger under 2014, vilket innebär att det inte är frekvensen av utan kvaliteten i budgetutfallsprognoserna som varit problemet under 2014. I bokslutsgranskningen för 2013 konstaterade vi att socialnämnden endast följt upp ekonomin tre gånger under året, samt utifrån detta rekommenderades nämnden ta ställning till frekvensen i den ekonomiska rapporteringen, utifrån sitt odelade ansvar för den av fullmäktige tilldelade ekonomiska ramen.

Nyckeltal eller verksamhetsmått. Verksamheterna redovisar olika typer av nyckeltal, men dessa är inte alltid definitionsmässigt nyckeltal⁷, utan har ibland karaktären av verksamhetsstatistik. Jämförelser med ekonomiskt utfall för tidigare år redovisas genomgående. Det bedöms vara viktigt att nyckeltal och verksamhetsmått redovisas som beskriver verksamhetens produktivitetsutveckling.

Prognossäkerhet. I bilaga 2 redovisas en sammanställning av de tertialvisa budgetutfallsprognoserna och verkligt utfall för de olika nämnderna. Detta material har utgjort underlag för vår granskning av de olika nämndernas ekonomiska utfall och kommentarerna kring detta.

Nämndernas prognossäkerhet, i form av prognosfel relaterad till delårsrapporten per augusti, på total nivå är 0,9 %, vilket i sig är ett lågt procenttal. På nämndnivå ligger prognosfelet inom intervallet -0,5 till +8,7 %.

Sammantaget kan vi konstatera att prognossäkerhet inte i alla delar varit tillfredsställande under 2014, varför kvaliteten i budgetutfallsprognoserna ytterligare behöver utvecklas på nämnd- och verksamhetsnivå.

Intern kontroll. I samband med granskningen av ansvarsutövande och de nämndvisa träffarna har vi närmare följt upp statusen på den interna kontrollen, utifrån fastställda planer för intern kontroll samt dess återrapportering.

⁷ Ett nyckeltal uttrycker en relation mellan två variabler (t ex nettokostnad per invånare) medan verksamhetsstatistik endast innehåller en variabel (t ex volym avfall).

Kommunstyrelsen beslutade 2013-08-27 att fastställa nya och mer ändamålsenliga riktlinjer för riskhantering och intern kontroll, enligt momenten riskinventering, riskanalys, riskhantering, kontrollplan, genomförande av kontrollaktiviteter och åiterrapportering av genomförda åtgärder. Analogt med detta har kommunfullmäktige 2013-09-12 beslutat att komplettera det gemensamma nämndreglementet med ansvar för riskhantering och intern kontroll.

Kommunstyrelsen har 2013-11-26 fastställt en kommunövergripande riskhanterings- och kontrollplan för 2014, som även återredovisats till styrelsen utifrån genomförd kontroll under året. Respektive facknämnds riskhanterings- och kontrollplan ska från 2014 ingå i nämndplanen och återredovisas i samband med verksamhetsberättelsen, enligt det fastställda regelverket.

Vi kan konstatera att samtliga nämnder har utarbetat en plan för intern kontroll för 2014. De nämnder som fastställt plan för intern kontroll hade vid gransknings-tillfället även fått en åiterrapportering av genomförd intern kontroll i ett särskilt ärende eller löpande under året, förutom barn- och utbildningsnämnden. Denna nämnds plan för intern kontroll omfattar 11 olika områden. För fem av dessa områden framgår att redovisning av kontrollen ska ske i verksamhetsberättelsen, vilket inte skett på ett tydligt och konsekvent sätt.

Vi vill betona vikten av att arbetet med intern kontroll återredovisas till nämnden senast i samband med behandlingen av verksamhetsberättelsen, enligt gällande regelverk. Detta så att kommunens revisorer i samband med de nämndvisa träffarna kan ta ställning till nämndens arbete kring intern kontroll.

Resultatet av genomförd granskning av intern kontroll har diskuterats inom ramen för ansvarsutövandet och de nämndvisa sammanträffandena, utifrån utfall och anpassning till nya riktlinjer för riskhantering och intern kontroll.

3.2. Rättvisande räkenskaper

3.2.1. Resultaträkning

Vi har granskat att:

- Resultaträkningen är uppställd enligt KRL
- Resultaträkningen i allt väsentligt redovisar årets samtliga externa intäkter och kostnader
- Noter finns i tillräcklig omfattning och utgör specifikationer av resultaträkningens poster
- Resultaträkningens innehåll är rätt periodiserat

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att resultaträkningen ger en i allt väsentligt rättvisande bild av årets resultat samt att noter finns i tillräcklig omfattning. Separat resultaträkning i notform för va-verksamheten har vidare utarbetats, i enlighet va-lagens krav på sårredovisning.

Vi bedömer vidare att resultaträkningen uppfyller KRL:s krav och i övrigt är upprättad i enlighet med god redovisningssed och gällande normgivning, med undantag för tillämpning av komponentavskrivning av kommunens materiella anläggningstillgångar (RKR 11.4) samt avvikelser från vissa andra rekommendationer från RKR (delavsnitt 3.2.5).

Från och med 2014 finns ett specifikt krav på komponentavskrivning av kommunens materiella anläggningstillgångar (RKR 11.4). Under året har kommunen vidtagit inledande åtgärder för att förbereda och anpassa sin redovisning till detta krav från och med år 2015. Inga åtgärder har påverkat resultat- eller balansräkning under 2014, vilket vi anser är otillräckligt i förhållande till gällande normgivning. Bedömning av resultateffekten av övergång till komponentavskrivningar saknas.

Vi bedömer vidare att resultaträkningen ger en i allt väsentligt rättvisande bild av årets resultat. Urvalsmässig granskning visar vidare att resultaträkningens innehåll i allt väsentligt är rätt periodiserat.

Nedan redovisas resultaträkningens utfall jämfört med föregående år.

<i>Resultaträkning i mnkr</i>	<i>Utfall 2014</i>	<i>Utfall 2013</i>	<i>Förändring (+/-)</i>
Verksamhetens intäkter	476,1	481,8	-5,7
Verksamhetens kostnader	-2 481,3	-2 414,2	67,1
Avskrivningar	-88,2	-78,8	9,4
Jämförelsestörande poster	-	30,2	-30,2
Verksamhetens nettokostnad	-2 093,4	-1 981,1	-112,3
Skatteintäkter	1 896,3	1 847,2	49,1
Generella statsbidrag och utjämning	210,9	204,4	6,5
<i>Summa skatter och statsbidrag</i>	<i>2 107,2</i>	<i>2 051,6</i>	<i>55,9</i>
Finansiella intäkter	7,2	6,0	1,2
Finansiella kostnader	-15,3	-19,5	-4,2
Jämförelsestörande finansiella poster	-	-16,6	-16,6
Årets resultat	5,7	40,4	-34,7

Förändringen mellan åren kommenteras översiktligt nedan:

- Verksamhetens intäkter har minskat med 5,7 mnkr och förklaras främst av minskade bidragsintäkter. Intäkterna avseende återbetalda AFA-medel, d.v.s. återbetalning av tidigare avlagda försäkringspremier är 30,2 mnkr för 2013, redovisas som en jämförelsestörande post.

- Verksamhetens kostnader har ökat med 67,1 mnkr. I denna post ingår ökade personalkostnader med 49,5 mnkr. Övriga kostnader har ökat med 17,6 mnkr.
- Avskrivningar har ökat med 9,4 mnkr, vilket är relaterat till ett ökat investeringsprogram.
- Skatteintäkter och generella statsbidrag inkl utjämning har ökat med totalt 55,9 mnkr. Skatteintäkterna har ökat med 49,1 mnkr och resterande ökning på 6,5 mnkr gäller statsbidrag inkl utjämning.
- Finansiella intäkter har ökat med 1,2 mnkr, vilket främst beror på högra borgensavgift från kommunägda bolag.
- Finansiella kostnader har minskat med 4,2 mnkr, vilket främst förklaras av lägre räntekostnader på upptagna lån (3,6 mnkr). Effekten av höjning av diskonteringsräntan (RIPS-räntan) 2013 för pensionsskultsberäkningen på 16,6 mnkr redovisas som en jämförelsestörande finansiell post.
- Årets resultat är 34,7 mnkr sämre än föregående år.

3.2.2. *Balansräkning*

Vi har granskat att:

- Balansräkningen är uppställd enligt KRL
- Noter finns i tillräcklig omfattning
- Upptagna tillgångar, avsättningar och skulder existerar, tillhör kommunen och är fullständigt redovisade och rätt periodiserade
- Tillgångar, avsättningar och skulder har värderats enligt principerna i KRL
- Föregående års utgående balanser har överförts rätt som årets ingående balanser
- Specifikationer till utgående balanser finns i tillräcklig omfattning
- Årets resultat överensstämmer med balansräkningen

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att balansräkningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av tillgångar, avsättning, skulder och eget kapital. Separat balansräkning i notform för va-verksamheten har vidare utarbetats, i enlighet va-lagens krav på särredovisning.

Balansräkningen är uppställd enligt KRL och omfattar tillräckliga noter. Bilagor och specifikationer finns i tillräcklig omfattning.

Från och med 2014 finns ett specifikt krav på komponentavskrivning av kommunens materiella anläggningstillgångar (RKR 11.4). Under året har kommunen vidtagit inledande åtgärder för att förbereda och anpassa sin redovisning till detta krav från och med år 2015. Inga åtgärder har påverkat

resultat- eller balansräkning under 2014 vilket vi tycker är otillräckligt i förhållande till god redovisningssed. Kommunen har inte heller gjort någon bedömning av resultateffekten av övergång till komponentavskrivningar.

Vår bedömning är att tillgångarna, avsättningarna och skulderna existerar, är fullständigt redovisade, rätt periodiserade och har värderats enligt principerna i KRL.

Resultat i balansräkning överensstämmer med resultaträkningen och balanser har hanterats på ett riktigt sätt mellan åren.

I granskningen har vi dock noterat följande avvikelser:

- Kommunen gör inte själv någon fysisk inventering av tillgångarna eller stämmer av mot externa register såsom Fastighetsregister eller Fordonsregister. Vi har därför svårt att uttala oss om substansen i kommunens anläggningsredovisning. I den verifiering som gjordes i den fördjupade granskningen av anläggningsredovisningen under 2014 har vi inte funnit något som tyder på att det finns väsentliga fel i bokföring och i anläggningsregister. Vi uppmanar dock kommunen att vidta relevanta åtgärder med anledning av de i rapporten lämnade rekommendationerna.
- Kommunen har tilldelats medel (0,8 mnkr) från Socialstyrelsen för sin tidigare prestation gällande Vårdighetsgarantier. Enligt RKR:s nya information (Statsbidrag, oktober 2014) ska specialdestinerade statsbidrag som betalas ut utan krav på motprestation intäktsföras den period som bidraget avser. Bidraget ska intäktsföras i sin helhet även om nedlagda kostnader inte motsvarar bidragets storlek för den period som bidraget avser. Kommunen har i bokslutet redovisat bidraget som en skuld (förutbetalad intäkt), vilket inte överensstämmer med informationen från RKR. Om kommunen hanterat dessa medel i enlighet med RKR:s information skulle resultatet varit 0,8 mnkr bättre.

Balansomslutningen uppgår till 2 260,2 mnkr att jämföra med 2 207,6 mnkr föregående år.

I tabellen nedan redovisas avvikelser mellan 2014 och 2013 (belopp i mnkr).

Tillgångar	2014	2013	Förändring
Mark, byggnader och anläggningar	1 795,4	1 743,4	52,0
Maskiner och inventarier	62,2	58,3	4,0
Finansiella anläggningstillgångar	91,7	87,4	4,3
Exploateringstillgångar och förråd	64,0	59,6	4,4
Kortfristiga fordringar	182,3	166,6	15,7
Kassa och bank	64,7	92,3	-27,6

Eget kapital	2014	2013	Förändring
Eget kapital	929,7	932,6	-2,9
varav årets resultat	5,7	40,4	-34,7

Avsättningar och skulder	2014	2013	Förändring
Avsättningar	181,2	173,0	8,2
Långfristiga skulder	804,2	810,1	-5,9
Kortfristiga skulder	345,2	291,9	53,3

Anläggningstillgångar

Anläggningstillgångarna uppgår till 1 949,3 mnkr, vilket motsvarar en ökning med 60,2 mnkr. Ökningen finns huvudsakligen inom mark, byggnader och tekniska anläggningar (124,2 mnkr). Resterande ökning finns inom maskiner och inventarier samt inom finansiella anläggningstillgångar.

Omsättningstillgångar

Omsättningstillgångarna uppgår till 310,9 mnkr, vilket är en minskning med 7,6 mnkr. Kassa och bank har minskat med 27,6 mnkr, medan kortfristiga fordringar och exploateringstillgångar har ökat med 20,0 mnkr.

Eget kapital

Det egna kapitalet har minskat med netto 2,9 mnkr, vilket består av årets resultat på 5,7 mnkr korrigerad av eget kapital med - 8,6 mnkr på grund av ändrad redovisningsprincip kring uppbokning av timlöner⁸. Det egna kapitalet uppgår till 929,7 mnkr.

⁸ Detta påtalades vid förra årets granskning och rättelse har skett under 2014, så att periodisering av timlöner numera hanteras enligt gällande normgivning.

Avsättningar

Pensionsskuldavsättningen enligt uppgifter från SPP uppgår till 181,2 mnkr, inklusive löneskatt, vilket är en ökning med 8,2 mnkr.

Skulder

De långfristiga skulderna uppgår till 804,2 mnkr, vilket är en minskning med 5,9 mnkr. Låneskulden har minskat med 40,0 mnkr, medan olika bidrag (gatukostnad, va-anslutning och investering) har ökat med sammanlagt 34,1 mnkr.

De kortfristiga skulderna uppgår till 345,2 mnkr, vilket är en ökning med 53,3 mnkr. Ökningen finns främst när det gäller leverantörsskulder (27,5 mnkr), förutbetalad skatteintäkt (4,7 mnkr) samt övriga kortfristiga skulder (15,4 mnkr).

Panter och ansvarsförbindelser

Kommunens panter och ansvarsförbindelser inklusive leasing- och hyresåtaganden uppgår i bokslutet till 2 966,2⁹, vilket är en ökning på 59,9 mnkr. Förändringen förklaras av:

- Minskade borgensåtaganden med 269,5 mnkr.
- Ökade leasing- och hyresåtaganden med 366,9 mnkr¹⁰
- Ökade pensionsförpliktelser med 37,5 mnkr.

Som upplysning framgår även att kommunen har en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB samt dess finansiella påverkan (andel av förpliktelser och tillgångar). Detta utifrån det avtal som tecknades vid kommunens inträde 2010.

3.2.3. *Kassaflödesanalys*

Vi har granskat att:

- Kassaflödesanalysen uppfyller kraven enligt gällande normgivning
- Noter finns i tillräcklig omfattning
- Kassaflödesanalysens innehåll överensstämmer med motsvarande uppgifter i övriga delar av årsredovisningen

⁹ Av detta är 874,0 mnkr pensionsförpliktelser, i form av egen pensionsskuld (853,0 mnkr) och del av pensionsskuld i Södertörns brandförsvarsförbund (21,0 mnkr).

¹⁰ Tidigare år har inte hyresavtalet med Tyresö Nya Badanläggning AB varit med.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att kassaflödesanalysen redovisar kommunens finansiering och investeringar. Kassaflödesanalysen överensstämmer med motsvarande uppgifter i övriga delar av årsredovisningen och noter finns i tillräcklig omfattning.

Kassaflödesanalysen utmynnar i förändringen av likvida medel, som visar på ett negativt kassaflöde under året på -27,6 mnkr.

3.2.4. Sammanställd redovisning

Vi har granskat att:

- Den sammanställda redovisningen är uppställd enligt KRL och även innehåller en kassaflödesanalys
- Noter finns i tillräcklig omfattning och utgör specifikationer till resultat- och balansräkningsposter. Det innebär delposterna i noterna ska vara rensade från intern poster (upplysning om interna poster ska därför inte anges).
- Den sammanställda redovisningen omfattar samtliga kommunens företag
- Konsolideringen omfattar de företag i vilka kommunen har ett betydande inflytande
- Proportionell konsolideringsmetod och förvärvsmetod tillämpas vid konsolideringen
- Beloppen överensstämmer mellan den sammanställda redovisningen och de ingående företagens redovisningar
- Interna poster har eliminerats i allt väsentligt även i notapparaten

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att den sammanställda redovisningen ger en helhetsbild av kommunens ekonomiska ställning och åtaganden i de helägda bolagen. Konsolideringen av underliggande enheter har gjorts på ett korrekt sätt.

Förutom kommunen ingår de helägda bolagen Tyresö Bostäder AB och Tyresö Näringslivs AB. Årets resultat för "koncernen" uppgår till 209,8 mnkr, vilket är en ökning med 151,5 mnkr i jämförelse med föregående år.

I årets resultat ingår en jämförelsestörande post på 182,6 mnkr, som avser Tyresö Bostäder AB och deras realisationsvinst vid försäljning av lägenheter i fastigheten Diamanten. Av det samlade resultatet står kommunen för 5,7 mnkr.

I den sammanställda redovisningen är det kommunens (moderns) redovisningsprinciper som ska styra. I vår granskning har vi noterat att Tyresö Bostäder AB gjort en uppskrivning avseende mark, som inte har eliminerats i den sammanställda redovisningen. Detta skulle ha gjorts mot bakgrund av att uppskrivning av materiella anläggningstillgångar inte är tillåtet i den kommunala redovisningen.

Uppskrivningen motsvarar ett belopp på ca 3,8 mnkr och har bokats direkt mot eget kapital och har ingen resultatpåverkan.

Vidare har vi noterat att Tyresö Bostäder AB gjort en nedskrivning av en byggnad motsvarande 3,8 mnkr. Vi har i vår granskning inte fått svar på motivet till denna nedskrivning. De situationer där det är tillåtet för en kommun att göra nedskrivningar framgår av RKR 19.

Vi bedömer att KRL:s krav i huvudsak uppfyllts, såväl avseende 8.1 som 8.2. Vidare bedömer vi att RKR:s rekommendation 8.2 delvis följts. Vi anser dock att förvaltningsberättelsen bör utvecklas så att den beskriver den samlade kommunala verksamheten inklusive uppdragsföretag. Vidare anser vi att den verbala beskrivningen av bolagen kan utvecklas, bland annat vad avser beskrivning av förväntad utveckling och händelser av väsentlig betydelse.

Värt att notera är att årsredovisningarna för ingående bolag som utgjort underlag för vår avstämning inte varit undertecknade.

3.2.5. Tilläggsupplysningar

Vi har granskat att årsredovisningen i allt väsentligt lämnar information om tillämpade redovisningsprinciper och lämnar tilläggsupplysningar i tillräcklig. Vi bedömer att årsredovisningens tilläggsupplysningar i huvudsak uppfyller KRL:s krav och i övrigt lämnas i enlighet med god redovisningssed, innebärande att:

- Tillämpade redovisningsprinciper beskriver varje särskild redovisningsprincip och eventuella förändringar av dessa som årsredovisningens intressenter måste känna till för att rätt förstå årsredovisningens innehåll.
- Viktiga uppgifter och poster i förvaltningsberättelse, resultat- och balansräkning samt kassaflödesrapport specificeras och preciseras i notupplysningar som krävs i KRL respektive RKR:s rekommendationer samt god redovisningssed i övrigt.

Följande rekommendationer har dock kommunen inte följt fullt ut:

Rekommendation m.m.	Efterlevnad	Avvikelse
RKR 2.1 Särskild avalspension och visstidspension	Delvis	Uppgift om ansvarsförbindelser avseende ej "utfösta fallskärmar" redovisas inte. Vidare saknas upplysning om antal visstidsförordnaden för tjänstemän respektive politiker (ansvarsförbindelse).
RKR 17 Värdering och upplysningar om pensionsförpliktelser	I huvudsak	Upplysning bör dock lämnas om RIPS tillämpas fullt ut.
RKR 8.2 Sammanställd redovisning	I huvudsak	Förvaltningsberättelsen bör kompletteras så att den beskriver den samlade kommunala verksamheten, med uppgift om bl a uppdragsföretag. Se bilaga till rekommendationen.

RKR 11.2 Redovisning av materiella anläggnings-tillgångar	Delvis	Komponentmetoden tillämpas inte år 2014 avseende avskrivning av materiella anläggningstillgångar.
RKR 13.2 Redovisning av hyres-/leasingavtal	I huvudsak	Upplysning om eventuell beloppsgräns för klassificera finansiella avtal som operationella.
RKR 20 Redovisning av finansiella tillgångar och finansiella skulder.	I huvudsak	En sammafattande beskrivning av kommunens policy för hantering av för kommunen väsentliga risker förknippade med finansiella tillgångar och finansiella skulder, såsom exempelvis ränterisker, kreditrisker etc.

2014-03-24

Carin Hultgren
Projektledare

Jan Nilsson
Uppdragsansvarig

Bil 1: Servicegarantier, mål och verksamhetsberättelser

Servicegarantier

Servicegarantier	Antal				
Kommunstyrelsen	23	18	4	1	0
Byggnadsnämnden	2	2	0	0	0
Socialnämnden	2	2	0	0	0
Kultur- och fritidsnämnden	47	44	0	3	0
Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden	14	12	2	0	0
Barn- och utbildningsnämnden	6	3	0	2	0
Totalt	94	81	6	6	0

Grönt = uppfyllt, gult = delvis uppfyllt, rött = ej uppfyllt och vitt = ej mätt

Finansiella mål

Finansiella mål, fastställda i kommunplan 2014-2016	Utfall	Måluppfyllelse
Det årliga driftresultatet (exkl extraordinära kostnader och intäkter) uppgår till minst 44 mnkr per år. Detta täcker framtida pensionskostnader och värdesäkring av anläggningskapitalet.	Driftresultatet (exkl extraordinära kostnader och intäkter) uppgår till 5,7 mnkr.	Målet är inte uppfyllt
Nettoinvesteringarna för varje rullande femårsperiod överstiger sammantaget inte summan av avskrivningar och årets resultat för de ingående åren.	Nettoinvesteringarna de senaste fem uppgick till 911 mnkr. Årets resultat plus avskrivningar uppgick under samma period till 682 mnkr.	Målet är inte uppfyllt

Vidare finns ett indirekt mål kring oförändrad skattesats, utifrån den beskrivningen i kommunplanen, som är uppfyllt över tid.

Övergripande kommungemensamma mål

Övergripande mål	Ant mål				
Medborgarfokus	3	2	0	1	0
Ett blomstrande näringsliv	4	1	0	2	1
God och långsiktig hushållning	2	0	0	2	0
Attraktiv arbetsgivare	4	1	1	2	0
Effektiva verksamheter	5	2	1	0	2
Totalt	18	6	2	7	3

Mål för olika verksamheter

Verksamhetsområden	Ant mål				
Plan och exploatering	2	2	0	0	0
Väghållning och park	3	2	1	0	0
Miljö, trafik och övrigt	3	2	1	0	0
Vatten och avlopp	1	1	0	0	0
Renhållning	1	1	0	0	0
Politisk verksamhet	1	1	0	0	0
Summa kommunstyrelse	11	9	2	0	0
Bygglövsverksamhet (BN)	2	1	0	0	1
Förskola och pedagogisk omsorg	1	1	0	0	0
Grundskola inkl grundsärskola/fritidshem	2	0	0	1	1
Summa barn- och utbildningsnämnd	3	1	0	1	1
Gymnasium	2	1	0	1	0
Vuxenutbildning	1	0	0	1	0
Arbetscentrum	2	1	0	1	0
Summa gymnasie- och arbetsmarknadsnämnd	5	2	0	3	0
Bibliotek, kultur och fritid (KFN)	1	1	0	0	0
Individ och familjeomsorg	3	2	1	0	0
Äldreomsorg	1	0	0	1	0
Omsorg om personer med funktionsnedsättning	2	0	0	0	2
Summa socialnämnd	6	2	1	1	2
Totalt	28	16	3	5	4

	Målet är eller beräknas bli uppfyllt
	Målet är eller beräknas bli delvis uppfyllt
	Målet är eller beräknas bli inte uppfyllt
	Målet går ej att bedöma

Verksamhetsberättelsernas innehåll

Innehåll	BN	GoA	KoF	BoU	Soc	KS
Verksamhet och syfte						
Året som gått						
Nämndmål						
Mål verksamhetsområden enl KP ¹¹						
Kommungemensamma uppdrag						
Kommungemensamma kvalitetsgarantier						
Nämndspecifika kvalitetsgarantier						
Ekonomisk analys						
Nyckeltal						
Framtid						

	Helt beskrivet
	Delvis beskrivet
	Ej beskrivet

¹¹ Kommunplan 2014 – 2016.

Bil 2: Prognossäkerhet

Nettobudget, tertialrapporter och utfall

Nämnd i mnkr/%	N-budg	T 1	T 2 *)	Utfall	Avvik p 2	Avvik i %	P-fel i %
Kommunstyrelsen	197,3	-2,7	-5,0	12,2	17,2	6,2%	8,7%
Byggnadsnämnden	4,3	0,0	0,0	-0,1	-0,1	-2,3%	-2,3%
Socialnämnden	631,2	-16,6	-21,4	-27,2	-5,8	-4,3%	-0,9%
Kultur- och fritidsnämnden	107,0	0,0	1,0	2,4	1,4	2,2%	1,3%
Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden	218,0	-15,4	-13,0	-11,9	1,1	-5,5%	0,5%
Barn- och utbildningsnämnden	904,7	-5,3	-7,0	-2,2	4,8	-0,2%	-0,5%
Totalt	2 062,5	-40,0	-45,4	-26,8	18,6	-1,3%	-0,9%

*) I enlighet med reglerna i KRL har en formell delårsrapport upprättats för perioden per aug (T 2). T 1 är en mer traditionell budgetuppföljning som är gjord utifrån anslagsförbrukning per 30/4. Prognosfelet är beräknat som skillnaden mellan T 2 och utfallet i relation till nettobudgeten.

